

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО ЗА VI КЛАС

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.

1. Хорариум часове по учебен план:

2 часа седмично = 68 часа годишно.

2. Място и роля на обучението по изобразително изкуство за общообразователната подготовка на учениците от VI клас.

Учебният предмет *Изобразително изкуство* формира художествени и общочовешки ценности. Заедно с учебния предмет *Музика* той съставя културнообразователната област *Изкуства*.

Обучението по изобразително изкуство в VI клас способства за разширяване на естетическите, творческите и емоционалните изяви на учениците.

3. Място и роля на обучението по изобразително изкуство, съотнесено към Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Държавните образователни изисквания са основата, върху която конкретното учебно съдържание се интерпретира от учителя за създаване на модел за учебен процес. Той се подчинява на определен творчески замисъл и се ориентира към проблеми на природната и социално-културната среда.

4. Знания, умения и отношения.

Системата от знания, умения и отношения по изобразително изкуство, съотнесени към учебното съдържание, е резултат на продължителен процес на обучение.

Знанията са тази необходима основа, върху която се изграждат практически умения и отношения.

Практическите умения разкриват същността на учебния предмет *Изобразително изкуство*. Те отразяват зрителни представи и знания на учениците за околната среда.

Отношенията способстват за формиране на собствена естетическа оценка. Обучението по изобразително изкуство приобщава учениците към национални и общочовешки ценности, развива тяхната индивидуалност и способности за социалната им адаптация.

II. ЦЕЛИ.

В VI клас обучението по изобразително изкуство включва следните цели:

- разширяване на представите за визуалния образ чрез системни наблюдения на обекти от природната и архитектурната среда;
- развиване на визуалното мислене в посока на вариативно изграждане на образи върху плоскост и в пространството;
- анализиране на творческия процес в синтетичните изкуства;
- целенасочено експериментиране с материали и изобразителни техники;
- създаване на навици за системни посещения на музеи, художествени галерии и изложби.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В VI КЛАС.

Обучението по изобразително изкуство в VI клас е естествено продължение на предхождащите класове. Учебното съдържание по изобразително изкуство включва основни проблеми на:

- **Възприемане на действителността;**
- **Възприемане на изкуството;**
- **Учебно-творческа дейност.**

Очакваните резултати от обучението по изобразително изкуство включват основни знания и умения за:

- използване на светлосянката при рисуване на обекти по натура, по памет и по въображение;
- стилизация за създаване на декоративни композиции с определено предназначение;
- тонално-цветово изпълнение на учебно-творчески задачи, различни по вид и жанр;
- създаване на произведения по народни обичаи и празници и по образци от българското народно творчество;
- визуално интерпретиране на литературни и музикални произведения.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ.

Учебното съдържание е представено в обща за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следните особености за предмета „Изобразително изкуство“:

1. Ядра на учебното съдържание. Те включват обобщени групи проблеми за обучението в прогимназиалния етап: зрително възприятие и фантазия, изразни средства на визуалния образ, система от средства за визуална информация и комуникация, структура на художествената творба и др.

2. Стандарти на учебното съдържание. За разлика от другите учебни предмети, тук стандартите са израз на резултати през целия прогимназиален етап (V-VIII клас), а не са само при завършване на VIII клас. Очакваните резултати за даден клас (колона 3) са общи за всички стандарти на съответното ядро.

3. Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи. Учебното съдържание по изобразително изкуство не е разпределено по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това осигурява правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на учебната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразено с Държавните образователни изисквания и конкретните условия на учебния процес.

4. Ключови понятия и знания на сетивно-аналитична основа. Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по изобразително изкуство. Ключовите понятия не са нови в прекия смисъл на тази дума, но знанията за тях се разширяват във всеки следващ клас на основата на сетивното възприятие и практическа изобразителна дейност. С това се подготвя теоретическото им усвояване в гимназиалния етап.

5. Контекст и дейности. Контекстът включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми за участие в изобразителна дейност или за формиране на определено отношение.

6. Възможности за междупредметни връзки. Тази колона има изключително значение за организацията и резултатите на целия учебен процес по изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и съвременни методически подходи.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
<p>Ядра на учебното съдържание</p>	<p>Стандарти за учебното съдържание</p>	<p>Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи</p>	<p>Ключови понятия и знания на сетивно-аналитична основа</p>	<p>Контекст и дейности</p>	<p>Възможности за междупредметни връзки</p>
<p>Ядро 1.</p> <p>Зрително възприятие и фантазия.</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Наблюдава и диференцира различни елементи и визуални структури в околната среда: предмети, пространство, ситуации.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Използва зрителната си памет за разкриване особеностите на възприеманите обекти и явления.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Разграничава образи с фигуративно и нефигуративно съдържание.</p> <p>Стандарт № 4: <u>Ученикът:</u> Създава фантазни образи, като комбинира и преработва визуални елементи на реални обекти, пространство, ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разкрива</i> разнообразието на архитектурната среда, като диференцира архитектурните форми и структури според тяхното предназначение. • <i>Разбира</i> значението на творческия синтез на различни изкуства в народните обичаи и празници, в театъра, киното и естрадните форми. • <i>Възприема</i> символиката и обществената значимост на българското народно творчество и националните обреди. • <i>Разкрива</i> общите свойства на фигуралната и нефигуралната композиция: ритъм, контраст, равновесие, структура. • <i>Разбира и разграничава</i> реални и фантазни взаимовръзки между обекти и ситуации. 	<p>Архитектурна среда Интериор Екстериор Архитектурен паметник</p> <p>Обреди обредна символика</p> <p>Синтез на изкуствата театър, кино, цирк, естрада.</p> <p>Илюстрация</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Скицира</i> архитектурни форми от натура и по памет. 2. <i>Развива</i> образните си представи за разнообразни композиционни и пространствени решения при изграждане на архитектурна (външна и вътрешна) среда. 3. <i>Прилага</i> елементите на светлосянката като варианти на пространство-но изграждане при рисуването на натюрморт, пейзаж и фигурална композиция. 4. <i>Работи</i> самостоятелно и в групи за изпълнение на декоративно-приложни задачи с обредно-празничен характер (поздравителни картички, сурвачки, мартеници и др.) 5. <i>Отделя</i> абстрактните от фигуративните стойности на визуалния образ: съчетание на линии, петна, обеми, цветове. 6. <i>Проучва и използва</i> разнообразни източници за нефигурални композиции: светлинни ефекти, повърхнини, предмети и пространство. 7. <i>Създава</i> вариации на фантазни образи по натурни обекти и по въображение. 8. <i>Създава</i> илюстрации по разнообразни литературни източници. 	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – вид, жанр, композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА Разграничава се дизайнът като специфична дейност за формиране на предмет и среда в бита.</p> <p>МАТЕМАТИКА Диференцират се представите за разнообразието на двумерни и тримерни геометрични фигури и тела.</p>

<p>Ядро 2. Изразни средства на визуалния образ</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Усвоява особеностите на изразните средства при изграждане на различни по вид и жанр образи.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Комбинирани изразни средства при плоскостно и обемно-пространствено изграждане на образите.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Интерпретира визуални образи по асоциации от различни сетива: зрителни, тактилни, слухови и др.</p> <p>Стандарт № 4: <u>Ученикът:</u> Избира и използва разнообразни материали и техники според съответната изобразителна задача.</p>	<p><u>Ученикът трябва да:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Осъзнава</i> необходимостта от вариативно прилагане на различни принципи на пространственото изграждане при творческото създаване на визуалния образ. • <i>Разкрива</i> асоциативни връзки на групи образи по общ зрителен белег – форма, цвят, части. • <i>Сравнява</i> преките и асоциативните връзки на илюстрациите с текста. 	<p>Стилизацията като творчески процес декоративен елемент, декоративен мотив, орнаментална композиция, уникат</p> <p>Варианти на пространствено изграждане пространствено въздействие на цветовете топли цветове студени цветове</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Избира</i> материали и техники за изпълнението на различни задачи по натура, по памет и въображение, като мотивира използването им според конкретния случай. 2. <i>Обяснява и прилага</i> най-общите особености на стилизацията като творчески процес. 3. <i>Прилага</i> различни варианти на пространствено въздействие на топли и студени цветове при изпълнението на изобразителни и декоративни задачи. 4. <i>Асоциира и изобразява</i> образи по общ сетивен източник. 5. <i>Илюстрира</i> по асоциации стихотворения и разкази. 	<p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА Разграничават се дизайнът, като специфична дейност за формиране на предмети и среда в бита.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и изобразителното изкуство.</p>
---	---	---	--	---	--

<p>Ядро 3. Система от средства за визуална информация и комуникация.</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Разбира връзките между текст и образ във визуалните средства за информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Разчита знаците и символите в средствата за визуална информация и комуникация, като ги групира по видове от различни области: транспорт, търговия, култура, спорт.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Илюстрира примери на иконични и други знаци в системата на визуалната информация и комуникация.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разкрива</i> възможностите за визуална информация и комуникация в различни видове печатни издания. • <i>Различава</i> особеностите на иконичните и абстрактните визуални знаци и символи. • <i>Разбира и анализира</i> типични взаимовръзки между текст и образ в рекламата. 	<p>Печатни издания вестник, списание, книга, афиш (постер), дипляна, листовка.</p> <p>Реклама</p> <p>Иконични знаци и символи</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Проследява и изразява</i> промените на обекти и пространство за превръщането им във визуални знаци и символи. 2. <i>Анализира и представя</i> чрез скици мястото на визуалните средства за информация и комуникация в печатни издания. 3. <i>Преобразува</i> композицията и съдържанието на разнообразни рекламни материали. 4. <i>Предлага и дискутира</i> проекти за реклами. 5. <i>Участва</i> в дискусии за визуалните средства и за значението на рекламата. 	<p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Изграждат се способности за участие в комуникативни ситуации с използване на визуални и вербални езикови средства.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Развиват се комуникативни компетентности за ползване на информация (текст-образ) от различни информационни източници и участие в комуникативни ситуации с традиционни и съвременни средства.</p> <p>МАТЕМАТИКА Развиват се способности за създаване на математически модели на обекти и явления в околната среда.</p>
--	--	--	--	---	---

<p>Ядро 4. Структура на художествената творба</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Усвоява понятия за основните видове и жанрове изобразително изкуство.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Разбира разликите между произведенията на изобразителното изкуство и народното творчество.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Анализира характерни елементи от съдържанието и формата на художествената творба и образци от народното творчество.</p> <p>Стандарт № 4: <u>Ученикът:</u> Формира представи за историческото развитие на българското и чуждестранното изобразително изкуство по епохи, художествени направления</p>	<p><u>Ученикът трябва да:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разпознава и разграничава</i> вътрешно-жанровите характеристики в изящните, декоративно-приложните изкуства и графичния дизайн. • <i>Разбира и определя</i> спецификата на синтетичните изкуства. • <i>Различава и описва</i> различните сфери на народното творчество, обичаи и празници. • <i>Формира</i> обща представа за архитектурата и изобразителното изкуство през Средновековието в Западна Европа, Византия, Русия и България. • <i>Придобива</i> познания за значими автори и творби от българското и чуждестранното изкуство. • <i>Разпознава</i> общата структура на композицията и нейните съществителни и формални елементи. 	<p>Портрет Автопортрет Групов портрет Официален портрет</p> <p>Пейзаж морски</p> <p>Тема батална историческа религиозна</p> <p>Народни обичаи и празници Пластичен фолклор Национална носия</p> <p>Синтетични изкуства кино театър</p> <p>Илюстрация</p> <p>Графичен дизайн</p> <p>Сценография</p> <p>Композиция видове композиция, композиционен център</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Посещава</i> художествени галерии, музеи, изложби и ателиета за реклама и дизайн. 2. <i>Отразява</i> впечатленията си от творби писмено и чрез рисунки. 3. <i>Споделя</i> мнения и оценки за творби и автори от изобразителното изкуство. 4. <i>Посещава</i> ателиета на художници и работилници на майстори на народни художествени занаяти и да проучва творческия процес. 5. <i>Проучва</i> произведения от изобразителното изкуство и архитектурата на Средновековието чрез разглеждане на албуми с репродукции и мултимедийни продукти. 6. <i>Наблюдава и изследва</i> народни празници и обичаи. 7. <i>Изучава</i> основни характеристики на синтетичните изкуства и разграничава формите им. 	<p>ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ Разглеждат се художествени произведения от античната и тракийската култура по българските земи; културата и изкуството на Българското средновековие.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и изобр. изкуство.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобр. изкуство – вид, жанр, композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Разглеждат се произведения на изобр. изкуство и архитектурата на съответната страна и народ.</p> <p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобр. изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p>
---	--	--	---	---	--

V. ОЦЕНЯВАНЕ – СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ.

Оценяването на резултатите от учебната работа по изобразително изкуство в прогимназиалния етап обхваща следните видове оценки:

- *начална оценка* – в началото на учебната година (входящо равнище);
- *текуща оценка* – за резултати от отделни уроци или по-големи методически единици (дидактически комплекси);
- *срочна оценка* – в края на учебния срок (междинно равнище);
- *годишна оценка* – в края на учебната година (изходящо равнище).

Оценката по изобразително изкуство има дидактически и естетически показатели.

Дидактическите показатели се отнасят до изпълнението на поставените учебно-практически задачи и до усвояването на определени теоретични знания за изобразително изкуство, които съответстват на Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Естетическите показатели отразяват качествените характеристики на възрастовите и индивидуалните творчески прояви на ученика.

Оценката по изобразително изкуство е комплексна (съдържа дидактически и естетически показатели).

Цифровата оценка е задължителна и се формира по преценка на учителя, с отчитане на дидактически и естетически фактори. При всички случаи оценката е поощрителна в полза на ученика. Тя отразява желанието и интереса на ученика към участие в часовете по изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си изобразителни способности, творческо мислене и въображение.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

При изпълнение на учебната програма по изобразително изкуство е необходимо да се имат предвид някои основни положения:

1. Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми. От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. В зависимост от конкретните условия за работа учителят може самостоятелно да определя съдържанието, последователността, методите и организацията на уроците по изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания.

Препоръчва се в обучението по изобразително изкуство да се използват по-големи методически единици – дидактически комплекси. Те обединяват група уроци по общи учебни проблеми и задачи на едно или повече образователни ядра и стандарти.

2. В прогимназиалния етап се придава важно значение на междупредметните връзки. Те са предпоставка за успешна учебна работа. Същността на ядрото *Зрително възприятие и фантазия* от учебното съдържание, свързва обучението по изобразително изкуство с предметите *Човекът и природата*, *Български език и литература*; ядрото *Изразни средства на визуалния образ* осъществява връзка с *Математика* и *Технологии*; ядрото *Система от средства за визуална информация и комуникация* се интегрира с визуалните знаци по всички учебни предмети; ядрото *Структура на художествената творба* осъществява тясна връзка с *Музика* и *Български език и литература*.

Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околна-

та среда дават възможност в обучението по изобразително изкуство да се използва организационната форма **образователен проект** с интегрално-ситуационно съдържание.

3. В обучението по изобразително изкуство е необходимо учителят да създава проблемни ситуации, които стимулират творческото мислене и мотивират творческата активност на учениците.

4. Резултатите от обучението по изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни **традиционни и съвременни методи и форми**: индивидуални и общи корекции, обсъждане на резултати от учебната дейност, контролни задачи, тест и др.